



Article Arrival : 13/01/2020
Related Date : 18/03/2020
Published : 18.03.2020



Doi Number  <http://dx.doi.org/10.26449/sssj.2218>

Reference  Akyurt, H. & Göktaş, S. (2020). "Turistik Ürün Çeşitlendirilmesi Bakımından Dönüşümsel Seyahat: Türkiye'deki Potansiyel Dönüşümsel Seyahat Destinasyonlarının Belirlenmesi" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:6, Issue: 59; pp:1268-1281.

TURİSTİK ÜRÜN ÇEŞİTLENDİRİLMESİ BAKIMINDAN DÖNÜŞÜMSSEL SEYAHAT: TÜRKİYE'DEKİ POTANSİYEL DÖNÜŞÜMSSEL SEYAHAT DESTİNASYONLARININ BELİRLENMESİ

Touristic Product Diversification In Terms Of Transformational Travel: Identifying Potential Transformational Travel Destinations In Turkey

Dr. Öğretim Üyesi Hakan AKYURT

Giresun Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Bölümü, Giresun/TÜRKİYE

ORCID: 0000-0002-6522-684X

Cemre Sümeyye GÖKTAŞ

Giresun Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Bölümü, Giresun/TÜRKİYE

ORCID: 0000-0002-9512-8802

ÖZET

Turistik talebi arttırmak ve turizmden gelir elde etmek isteyen ülkeler turizmi çeşitlendirmeye çalışmaktadır. Günümüz turizm rekabet koşullarının zor olması nedeni ile turizmde başarılı olmak için farklı turizm çeşitlerinin turistlere sunulması gerekmektedir. Dönüşümsel turizm faaliyetleri son yıllarda üzerinde durulan farklı bir turizm çeşididir. Bu turizm çeşidi içinde yapılan dönüşümsel turizm seyahatleri, turizmin çeşitliliğini arttıran bir seyahat türüdür. Bu çalışmada ulaşılmak istenen amaç, dünya genelinde dönüşümsel turizm seyahatleri ile turizm geliri elde eden ülkeler göz önüne alınarak, Türkiye'deki dönüşümsel seyahat noktalarının belirlenmesidir. Bu turistik destinasyonların belirlenmesi ve turistlere sunulması önem arz etmektedir. Bu sayede, Türkiye içindeki potansiyel dönüşümsel turizm destinasyonlarının ortaya konulması sağlanabilir. Dönüşümsel seyahat destinasyonlarının belirlenmesi, sürdürülebilir turizm geliri ve talebinin sağlanmasında doğrudan etkili olmaktadır. Literatürde, Türkiye ile ilgili kaynakların çok az olduğu tespit edilmiş olduğundan, çalışmada dönüşümsel turizm ve dönüşümsel seyahat kavramları açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışma, literatür taraması olarak yapılmış olup, dünyada dönüşümsel turizmin etkilerine yer verilmiştir. Bununla birlikte, Türkiye'deki potansiyel dönüşümsel turizm destinasyonları belirtilerek, dönüşümsel seyahat nedenleri de ortaya konulmuştur. Bu çalışma ile hedeflenen, dönüşümsel turizm ve dönüşümsel seyahat konularında eksik kalmış olan literatür taramasının tamamlanması ve de Türkiye turizminde yeni bir turizm çeşitliliğinin ortaya çıkarılmasıdır. Bu kapsamda, dünya genelindeki dönüşümsel seyahat destinasyonları belirlenerek, Türkiye'deki benzer destinasyonlar öneri olarak sunulmaktadır. Çalışmada, Türkiye'de belirtilen destinasyonların neden dönüşümsel seyahatlere uygun olacağına yönelik olarak bilgiler verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Dönüşümsel Turizm, Dönüşümsel Seyahat, Turistik ürün

ABSTRACT

Countries that want to increase tourist demand and earn income from tourism are trying to diversify tourism. Due to the difficult conditions of today's tourism competition, different types of tourism must be offered to tourists in order to be successful in tourism. Transformational tourism activities are a different type of tourism that has been emphasized in recent years. Transformational tourism travels within this type of tourism are a type of travel that increases the diversity of tourism. To reach the desired goal in this study, tourism travels worldwide with transformational considering the countries that experienced revenue from tourism is to determine the transformational travel destination points in Turkey. It is important to identify these tourist destinations and offer them to tourists. In this way, it can be provided to reveal the transformational potential tourism destinations in Turkey. The determination of transformational travel destinations is directly effective in ensuring sustainable tourism income and demand. In the literature, it is the source for Turkey has been recovered at the very least, have attempted to explain the concepts of transformational tourism and transformational journey. The study was conducted as a literature review and the effects of transformational tourism in the world are included. However, specifying the transformational potential tourism destinations in Turkey, it has been demonstrated in the transformational journey reasons. This study targeted, finished your transformational journey of transformational tourism and missing have stayed with literature on the topics of tourism and also the discovery of a new variety of tourism in Turkey. In this context, transformational travel destinations was determined in the world, similar destinations in Turkey are presented as suggestions. In the study, information is given about the suitability of transformational journeys of the specified destinations in Turkey.

Key Words: Tourism, Transformational Tourism, Transformational Travel, Tourstic Product

1. GİRİŞ

Dünya genelinde sektörler incelendiğinde, turizm sektörü sürekli olarak ivme kazandığı görülmektedir. İnsanların yeni yerler görme, kendini tamamlama, dinlenme ve merak nedeni ile durmadan seyahat ettikleri bilinmektedir. Turizmin temel konusunu oluşturan bu unsurlar nedeni ile turizm sektöründe yeni destinasyon ve yeni turistik ürün arayışları duraksamadan devam etmektedir. Bu kapsamda, insanların kendilerini fiziksel ve ruhsal olarak yenileme ve de kendini tamamlama ihtiyaçları son yıllarda önem kazanan seyahat nedenleri arasında gelmektedir. Birçok turizm çeşidi ile birlikte, insanlar kendilerine yeni çzellikler katma, manevi olarak tatmin olma, fiziksel yenilenme ve egzotik kültürel turlar ile bilgi seviyelerini arttırmak amaçlı olarak turizm faaliyetlerine katılmaktadır. Turizm çeşidi açısından litaretürde yeni kavramlar içerisinde olan dönüşümsel turizm, turistlerin bu arzu ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte bir turizm çeşididir. Turistlerin bilinçli olarak kendilerini yenileme ve farklı kültürlerle etkileşime geçerek öz benliklerine farklılıklar yaşarımta arzusu dönüşümsel turizmin ortaya çıkmasına yol açmıştır.

İnsanların ruhen ve fiziken dönüşümsel seyahatlere bilinçli olarak katılması ile dönüşümsel seyahatler ortaya çıkmıştır. Dönüşüm, sadece bir yenilemeden çok hayat biçimini farklılaştırma ve hayatı farklı yaşamayı amaçlamaktadır. Dönüşüm amaçlı olarak yapılan seyahatlerin artması, turizm içerişimde dönüşümsel seyahat kavramının ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu kapsamda, dünyadakidönüşüm içeren turistik özel destinasyonlara seyahatlerin arttığı görülmektedir. Genel olarak turizm içerisinde deniz turizmi amaçlı seyahat eden turistlerin sayısı çok olmakla birlikte, farklı turizm çeşitlerini arzu eden ve kendilerine farklı tecrübeler yaşatmayı amaçlayan turistlerin sayısı da giderek artmaktadır. Dönüşümsel seyahatler, fiziksel olarak sağlık turizmi, manevi tatmin açısından din turizmi, kültürel etkileşim amaçlı kültür turizmi ve diğer turizm çeşitlerini de kapsayacak şekilde yapılmaktadır. Dönüşümsel seyahatlerde turistlerin beklenti ve isteklerinin bilinçli olması bu turizm çeşidi için turistlerin seyahat motivasyonlarının planlı olduğunu ortaya koymaktadır. Dönüşüm amacı ile seyahatler yapılmakta ve kişisel yenilenme arzusu tatil motivasyonunda yer almaktadır.

Bu çalışmada, dönüşümsel turizm ve dönüşümsel seyahat kavramları hakkında bilgiler verilmiştir. Dönüşümsel turizm çeşitlerinin neler olduğu ve dünyadaki dönüşümsel turizm destinasyonları belirtilmiştir. Bununla birlikte dönüşümsel seyahat noktaları ortaya konularak, dönüşümsel seyahatlerde dünya genelinde hangi amaçlar için bu seyahatlere katılım olduğu ifade edilmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte, Türkiye genelinde dönüşümsel turizme uygun destinasyonlar belirtilerek, neden dönüşümsel seyahat noktaları içerisinde olacakları hakkında öngörülerde bulunmaktadır. Dönüşümsel turizm ve seyahatler ile sayısal veriler ortaya konularak, Türkiye'nin neden dönüşümsel turizm destinasyonları belirlemesi gerekliliği de vurgulanmaya çalışılmıştır. Konu ile literatürde bulunmuş olan çalışmaların çoğunluğunu yabancı kaynaklar oluşturmaktadır. Bu yönü ile çalışma, Türk literatüründe yeni bir kavram olup, özgün bir eser olma niteliğini taşıması beklenmektedir.

2. DÖNÜŞÜMSSEL TURİZM

Dönüşüm, insanların yaşama ve davranış biçimlerini değiştirmek, etik olmayan veya haksız görünen sistemlere karşı olan şeyleri yanıtlama ve bu sistemlere karşı tutumları ile ilgilidir (Reisinger, 2015). Bir diğer tanımda ise dönüşüm, karakterin, maddenin veya fonksiyonun değişmesi ile ilgilidir (Williams, 1991). Kişisel dönüşüm, kişinin benlik ve dünya görüşünü değiştiren dinamik ve benzersiz bir süreçtir. Bu nedenle kişisel dönüşüm genellikle dünya görüşünün dönüşümü (Watson, 1989, s.51-60). Perspektif dönüşümü, dönüştürücü öğrenme (Carpenter, 1994, s.614-629), ve mantık dönüşümü olarak adlandırılmaktadır (Loder, 1981).

Dönüşüm süreci kişinin hayatının düzenini bozan ikilemlerle ya da farklı algılamalar sonucunda (stresli yaşam deneyimleri veya ilişkiler, yeni bir çevre, ölüm, kaza, vb..) başlamaktadır (Mezirow, 1991). Ekonomik statüyü ve maddi faydaları kaybetmek, yaşam doyumu, esenlik ya da mutluluk eksikliği gibi birçok hayat faktörü neticesinde insanlar kişisel dönüşüm kararı alabilmektedir (Reisinger, 2013). İnsanların eski düşünce ve mantığın artık işe yaramadığını fark etmesi ile birlikte, inançlarını, yargılarını, duygularını oluşturan deneyimleri kişisel dönüşümün başlangıcını oluşturmaktadır. Dünya görüşünün belirli bir yorumunu şekillendiren bilişsel veya duyuşsal algılarında oluşacak değişimler, dönüşüm isteğini tetiklemektedir. Bu değişim yavaş yavaş meydana gelebileceği gibi ani bir karar ile de ortaya çıkmaktadır. Dönüşüm süreci ile yeni düşünme yolları geliştirilmekle beraber deneyimlerin yenilenmesi gerçekleşmektedir. Mutlak bilinç ile ne yapıldığı tam olarak algılanarak, kişisel dönüşüm için gerekli koşullar hazırlanmaktadır (Mezirow, 1991). Dönüşümün bir diğer önemli kısmı ise başka insanlarla

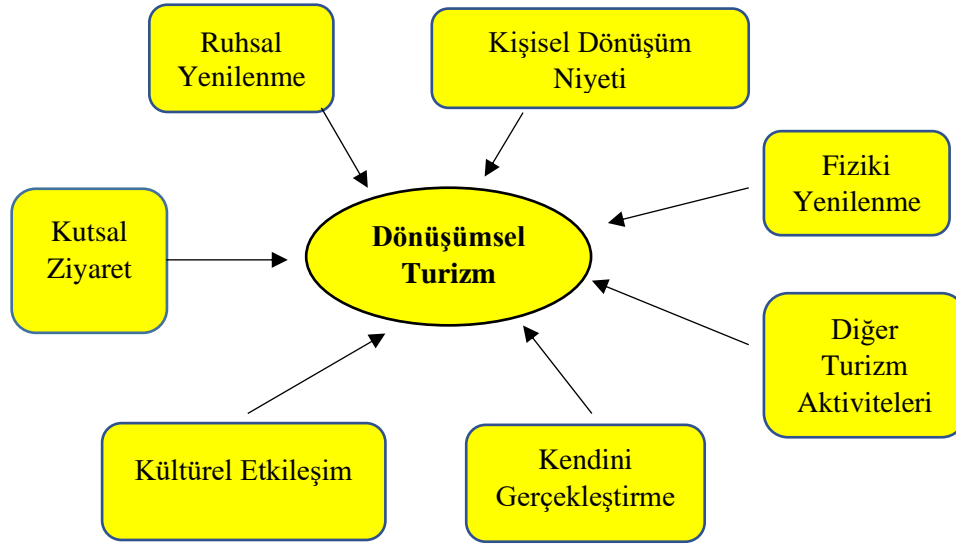


bağlantı ve iletişim kurularak gerçekleşmektedir. İnsan etkileşimleri ve bağlantıları yoluyla insanlar kendi kimliğini ve de dünya görüşlerini sorgulamaktadır. Kendi benliklerinde yeni bir arayış içerisine girerek, yeni kültürler edinmek, farklı yaşamları tecrübe etmek ve kendilerine farklılık katmak amacı ile dönüşümsel faaliyetlere katılmaktadır (Holland-Wade, 1998, s.713-719).

İnsanların dönüşüm amacı ile turizme katılmaları ile dönüşümsel turizm kavramını ortaya çıkarmıştır. Dönüşümsel turizm kavramı, insanların terapötik etkiler yoluyla zihin ile beden arasındaki ilişkinin önemini vurgulayarak, kendini ruhsal ya da fiziksel olarak dönüştürmeyi, iyileştirmeyi ve benliklerini tamamlama imkanını sağlayan bir turizm çeşidi olarak bilinmektedir. Bir diğer tanımla, dönüşümsel turizm katılımcıların yaşam tarzları ve yaşam kaliteleri üzerinde kalıcı bir etkisi olan, yaşamı değiştirmesi beklenen veya dönüştürücü deneyimler gerçekleştiren turizm çeşidi olarak görülmektedir. Bu manada dönüşümsel turizm, kişisel gelişimin bir unsurunu sağladığını iddia ederek her zamanki “aktivite” tatilinin ötesine geçen terapötik tatil anlayışını benimsemektedir. Bu tatiller genellikle kişisel hedeflerin başarılmasına odaklanmakta ve “kötü” alışkanlıkları “iyi” alışkanlıklar ile değiştirecek önemli bir davranış değişikliklerine sebep olacağı beklenmektedir (Little, 2012, s.257-271).

2.1.Dönüşümsel Turizm Unsurları ve Dönüşüm Biçimleri

Dönüşümsel ya da diğer adı ile dönüşümcü turizm (transformational tourism) kavramı, birçok turistik destinasyon için yeni uygulanan bir kavramdır. Bu kavramda ele alınan turistik ürünlerin bir arada sunulması ve turistleri normal yaşamlarından farklı bir kişiye dönüştürme amacı oldukça zor ve de zaman isteyen önemli bir süreçtir. Genel olarak dönüşümsel turizm unsurlarını aşağıdaki şekil-2 de ifade etmek mümkündür. Bu şekil dönüşümsel turizmin temel unsurlarını ve insanların neden dönüşümsel turizm niyetinde olduklarını anlamaya yardımcı olmaktadır (Akyurt, 2019, s.314)



Şekil 1. Dönüşümsel Seyahat Destinasyonları ve Sayıları

Kaynak: Akyurt, H. (2019). Dönüşümsel Turizm, s.329.

Dönüşümsel turizm faaliyetlerine katılan turistlerin diğer turizm faaliyetlerinden farklı olarak amaçlarının kendilerini dönüştürmeyi amacını bilinçli olarak gerçekleştirmektedirler. Yukarıdaki şekil-1’de görüleceği üzere turistler genel olarak içsel motivasyonlarını sağlama amaçlı olarak ruhsal yenilenme, fiziksel olarak değişim yaşama, kültürler arası etkileşim ile kendi kültürel özelliklerini artırma, kişisel dönüşüm amacı ile birlikte diğer turizm faaliyetlerinden de yararlanma, dini amaçlı tatmin sağlamak amaçlı kutsal bölgelere ziyaretler ve kendini tamamlama ihtiyacı gibi birçok farklı amaçlarla dönüşümsel turizm faaliyetlerini gerçekleştirmektedir.

Dönüşümsel turizm, insanların sadece akıldan ziyade duygu değişikliklerine de yol açmaktadır. Kendini dönüştürmek için farklı faaliyetler ayarlamak yeterlidir. İnsanlar, kendinin entelektüel merakını, duygusal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılayan ya da kendi hayatında bir değişiklik yaratmaya yardımcı olan, gerçek benliğini bulmasına izin ve fırsat veren, fiziksel bir meydan okuma sağlayan gezi ve aktiviteleri tercih edebilmektedir. Dönüşümsel turizme katılmadaki amaç, dünya ile yeni etkileşim yollarının geliştirilmesi ve

seyahatin anlamlı bir deneyime sahip olmasıdır. Bu nedenle, yaşamlarında değişiklik yapması gereken insanlar için turistik seyahatler terapilerden daha etkili olabilmektedir (Kottler, 1998).

Bununla birlikte dönüşümsel turizm faaliyetlerine katılan turistlerin genel olarak aşağıda verilen Tablo-1'deki gibi dönüşüm amaçları doğrultusundaki dönüşüm biçimleri, turistlerin dönüşümden beklentileri, dönüşümde kullanılan yollar ve örnek turistik destinasyonlara ilişkin bilgiler verilmektedir (Reisinger, 2015: 63).

Tablo 1. Turistlerin Dönüşüm Biçimleri

DÖNÜŞÜM BİÇİMİ	TURİSTLERİN DÖNÜŞÜM BEKLENTİLERİ	DÖNÜŞÜM YOLLARI	ÖRNEK DESTİNASYON VE ÜRÜNLER
Fiziksel	Vücut sağlığına dikkat etmek. Değişen yaşam tarzı. Hafiflemek.	Beslenme, fitness, tıbbi tedaviler, Tamamlayıcı terapiler, masaj. İyi ve dengeli iş hayatı, stres yönetimi, Sağlıklı alışkanlıklar. Yavaş hareket, meditasyon, rahatlama ve dinlenme.	Avusturya, Almanya, Orta ve Doğu Avrupa dinlenme, sağlık, spa otelleri. Kuzey Avrupa, ABD, Avustralya ve Yeni Zelanda' da bütünsel rehabilite merkezleri. Hindistan ve Tayland'ta yoga ve meditasyon merkezleri.
Duygusal / Psikolojik	Hayatın zorluklarıyla yüzleşmek. Şimdiki zamanda yaşamak. Pozitif düşünmeyi ve yaşamayı öğrenmek.	Danışmanlık, psikolojik atölyeler, yaşam koçluğu. Farkındalık, meditasyon, yoga. Görselleştirmeler, olumlamalar	ABD, Kanada, Avrupa Avustralya Yeni Zelandadaki yaşam koçluğu ve özel yaşam zorluklarına odaklanan dinlenme merkezleri
Varoluşsal	Kaygı karşısında anlam yaratma. Kendine karşı dürüst olmak, özünü keşfetmek, varoluşsal olarak özgün olmak. Kendin olmak ve ilerlemeyi denemek. (Başkalarının içeri girmesine izin vermek yerine kendine önem vermek.)	Benzer düşünen insanların sosyal ağları, Yoga, meditasyon ve diğer ruhsal aktiviteler. Bütünsellik atölyeleri, hac yolculuğu, meditasyon ve farkındalık. Yalnız seyahat etmek, yeni ve eşsiz deneyimler aramak, kalabalığı takip etmemek, kendi inançlarına sahip olmak.	Toplulukların oluşturulduğu bütünsel merkezler, Örneğin Yunanistanda Skyros, İspanya'da Cortijo Romero Santiago'da hac Tayland'da Vipassana Meditasyonu Asya'da veya Orta Amerika'da sırt çantasıyla gezmek
Ruhsal / Manevi	Anti-materyalizm uygulamak. Sevinci yaşamak ve ifade etmek. Hayatın zorluklarıyla eşit yüzleşmek.	Zen, budizm inancı Dans etmek, şarkı söylemek, kutlamak, yaratıcı olmak. Budizm felsefesi, Vipassana meditasyonu	Japonya'da spa, Tay meditasyonu ve geri çekilme, Hindistan Ashram
Sosyal	Kendi iyiliğinin yanında sosyal refahtan da sorumlu olmak. Toplumun yeniden inşasında katkıda bulunmak.	Sosyal ve politik davaları desteklemek, yardım kurumlarına bağış yapmak. Öğrenimi inşa etmek ve korumak.	Yardımsızlık içeren geziler ve sponsorlu geziler Gelişmekte olan ülkeler
Kültürel	Hoşgörülü olmak. Kültürel alışveriş.	Farklı toplulukların farklı kültürel etkinliklerini ziyaret etmek. Yerli kültürel toplulukları ziyaret etmek.	Gönüllü tatiller Kültürel festivaller (Karayipler Karnavalı) Avustralya'da yerli kaplıcalar
Çevresel	Doğanın onarıcı gücünü takdir etmek. Açık havada bedensel sağlığı iyileştirmek.	Doğal manzara ve yeşil alanlarda daha fazla zaman geçirmek ve bu alanları korumak. Doğa yürüyüşü, trekking, tırmanmak, rafting yapmak, yüzmek.	İskandinav sağlığı veya Alpin sağlık turizmi Afrika veya Orta Güney Amerika'da eko turizm ve macera kaplıcaları

Kaynak: Reisinger, Y. (2015). Transformational Tourism: Host Perspectives, s.63

Dönüşümsel turizm faaliyetleri içerisinde turistlerin dönüşüm biçimleri genel olarak, çevresel etkiler, sosyal ve kültürel etkiler, ruhsal ve manevi etkiler, fiziksel değişim, duygusal ve psikolojik yenilenme, bireysel değişim gibi unsurlar amaçlı olarak gerçekleştirildiği görülmektedir. Turistlerin dönüşüm beklentileri yukarıda belirtilen unsurlar doğrultusunda farklılıklar gösterebilmektedir. Genel olarak bu dönüşümsel turizm faaliyetlerinin Amerika Birleşik Devletleri, Japonya, Hindistan, Yeni zellanda, Güney Amerika ülkeleri, Yunanistan, İskandinav ülkeleri, Avustralya, Tayland ve Nepal gibi ülkelerde daha yoğun olarak görüldüğü bilinmektedir. Turistlerin dönüşüm amaçları farklı olsa

da seyahat etme amaçlarının kişisel dönüşümdür. Bu nedenle, dönüşümsel seyahat kavramını incelemek ve hangi nedenlerde dönüşümü amaçlayan bu turistlerin hangi destinasyonlarını ortaya koymak önem arz etmektedir.

2.2.Dönüşümsel Turizm Çeşitleri

Turizmin çeşitlendirilmesi ve turistlere farklı turistik ürünler sunulması, turizm sektörünün sürekli üzerinde durduğu konuların başında gelmektedir. Birçok farklı turizm çeşidi olmakla birlikte, bu turizm çeşitlerinin farklı amaçlar içinde turistlere sunulması gerekmektedir. Bu durumun en önemli sebebi, turizmden sürdürülebilir bir şekilde turistik talep ve turizm geliri elde edilmesini sağlamaktır. Bu kapsamda, dönüşümsel turizm amaçlı olarak seyahat eden turistlerin kullanmış oldukları turizm çeşitlerinin ortaya konulması, dönüşüm amacı içinde turizm çeşitlerinin yerini ve nasıl kullanıldığını göstermektedir.

2.2.1. Sağlık Turizmi

Dönüşümsel turizm kapsamında sağlık turizmi birçok bireyin kendinin ve varoluşunun (örneğin mortalite, depresyon, umutsuzluk, yas, boşanma, incinme) daha sıkıntılı doğasıyla yüzleşmeye, kişisel gelişim ve dönüşüm sürecine girmesini sağlamaktadır. Bu süreçler, Sartre'ın dünyanın anlamdan yoksun olduğu görüşünü teşvik etmek yerine yaşamları daha anlamlı, hatta neşeli hale getirmeye çalışmaktadır (Glouberman, 2007). Sağlık amacı taşıyan dönüşümsel turizm faaliyetlerine yönelik olarak turistlerin dünyadaki birçok destinasyona seyahat ettikleri bilinmektedir.

2.2.2. Short Term Mission (Stm) Turizmi

Kısa süreli görev (STM) yolculuğu, dünya çapında Evanjelik Hıristiyanlar arasında büyüyen bir olgu olarak bilinmekle birlikte, turizm literatüründe çok az ilgi görmesi nedeniyle iyi tanımlanmadığından dolayı unsurları ve etkileri iyi anlaşılmamaktadır. STM'lerin din turizmi ile yakından ilişkili olduğu iddia edilmektedir. Bu durumun en önemli nedeni, din merkezli olarak faaliyete katılan turistlerin motivasyonlarının temelinde din faktörünün olmasıdır (Blackwell, 2007, s.35-47). Günümüzde din turizmi çok geniş çapta kavramsallaştırılmakta ve ziyaretler önemli dini alanlara, geleneksel hacalara, inzivaya, konferanslara, dini temalı yolculuklara kadar birçok farklı türde görülmektedir. STM seyahati genellikle bir hac ziyareti olarak görülmektedir. Hacı olmak amacıyla sahip olunan değerlere yönelik olarak insanların bağlılıklarını göstermek niyetiyle seyahat etmeleri anlamını taşımaktadır. STM'nin din turizmden temel farkı, Hıristiyanlık dinini ele alması ve Hıristiyanlaşmayan sosyal ve coğrafi alanlara bu dini yaymaktır. Bu amaçla seyahat eden gezginler, geçici olarak ev kültürlerini terk ederek kutsal hedeflerine ulaşmak için fiziksel ve ruhsal bir dönüşüm yaşama arzusu ile dönüşümsel turizm faaliyetini gerçekleştirmektedir (Howell ve Dorr, 2007, s.236-265). Ayrıca, STM'ler Hıristiyanlığı yayma ve ruhsal olarak huzur elde etme amacı güttüğü için hac turizminden de farklıdır (Root,2008, s.314-319). Hac amaçlı olarak dönüşümsel turizme katılan turistler, kendi maneviyatlarına odaklanmaktadır. Dini mesajlarını yaymak için STM gezginleri yerel insanlarla tanışmaya ve iletişim kurmaya çalışmakta ve birçok durumda gönüllü faaliyetlerle yerel kültürler hakkında bilgi edinmektedir. Bu bakımdan, STM amaçlı seyahatler genellikle alternatif turizmin ortak unsurlarını içermekle birlikte bazı yönlerden gönüllüğü esas almaktadır (Reisinger, 2015, s.82).

2.2.3. Egzotik Turizm Faaliyetleri

Din turizmi ve manevi seyahat türünden farklı olarak ruhen kendini değiştirmeyi amaçlayan ve farklı kültür ile ortamları merak eden turistlerin yapmış oldukları dönüşümsel turizm aktiviteleridir. Dini amaç dışında dünya üzerindeki farklı medeniyetlerin yaşamları, kültürleri ve düşüncelerinin öğrenilmesi amaçlı yapılmaktadır. Egzotik ve mistik turistik alanlara insanların ilgi duyması ve merak etmesi nedeni ile dönüşüm amacının da gerçekleştiği turizm faaliyetleridir. Turistlerin genel amaçları içinde, mistik ve egzotik yaşamları denemek, kendini tamamlamak, eski kültürlerden öğrenilen bilgiler ile kendini yenileme gibi amaçlar bulunmaktadır. İnsanların yeni arayışlar içinde olması, dönüşümsel amaçlı olarak bu tür turizm faaliyetlerine katılmalarında önemli bir rol oynamaktadır (Olsen ve Timoty, 2006).

2.2.4. Öğrenme Amaçlı Turizm Faaliyetleri

Turizm amaçlı faaliyetler içerisinde genel turizm çeşitleri dışında seyahat eden turist tipleri de bulunmaktadır. Bazı turistler, yeni tecrübeler ve heyecanlar yaşamak, farklı duygular yaşamak ve bireysel dönüşümlerini tamamlamak amacı ile turizm faaliyetlerine katılmaktadır. Bilinçli ve kendilerine yeni şeyler katmak istemeleri nedeni ile bu tür turistlerin turizm seyahatleri dönüşümsel turizm kapsamında değerlendirilmektedir. Kendilerini geliştirme ve öğrenme hevesi ile turistik seyahat eden bu turistler,

gezip gördükleri tüm destinasyonlardan yeni birşeyler öğrenme arzusundadır. Bu nedenle, dönüşümsel turizm içinde yeni birşeyler öğrenme amacı ile turizme katılan turistlerin, farklı turizm aktiviteleri ile kişisel dönüşümlerine etki edecek seyahatler yaptığı bilinmektedir (Cameron ve Gatewood, 2003: s.58).

2.2.5. Yoga Turizmi

Yoga turizmi Dünya Turizm Örgütü tarafından sosyal yaşam kategorisi ve spor sektörü kapsamında değerlendirilirken, literatürde çoğunlukla sağlık turizminin bir alt kategorisi olarak kabul edilmektedir. Bu durumun en önemli nedeni ise her iki kategoride de seyahat motivasyonlarının insanların yaşam kalitesini artırmak amaçlı olarak yapılmasıdır (Ekici vd., 2017). Yoga turizmi, genel olarak açık havalarda doğanın içinde olunabilen ortamlarda gerçekleştirilmektedir. Konaklamalar lüks oteller, pansiyonlar veya hosteller gibi yapıların bulunmadığı ormanlık alanlardaki kamp, bungalov tarzı mekanlarda yapılmaktadır. Bu etkinliğe katılım gerçekleştirebilmek için herhangi bir yaş aralığı veya cinsiyet ayrımı bulunmamaktadır (Malygina, 2016). Ülkemizde artık yogayla tatili birleştiren birçok tesis uzun zamandır hizmet vermektedir. Bu tesislerde çeşitli aracı firma ve acenteler aracılığıyla yoga eğitmenleri farklı programlar düzenlemektedir. Bu destinasyonların ortak özelliği sade, sessiz ve dingin bir ortamlarının bulunması ve bununla birlikte vejetaryen menülerden oluşan yiyecek ve içeceklerin eko tarımla elde edilmiş organik besinlerden meydana gelmiş olması, bunun yanı sıra şekerli asitli ve alkollü içeceklerin bulunmamasıdır. Ayrıca kamplarda uzman yoga eğitmenleri eşliğinde asana, pranayama çalışmaları gerçekleştirilmekte, turistler toprakla ve doğayla iç içe olabilmeye deneyimi yaşayabilmektedir (Gengönül ve Dedeoğlu, 2018).

2.2.6. Macera Turizmi

Türkiye buz tırmanışı, trekking, paraşüt, bungee jumping, kaya ve dağ tırmanışı, kış sporları, yaban hayatı gözlemi, mağaracılık, rafting, kano, dağ bisikleti gibi her mevsime yayılabilen farklı macera turizm alanlarına hizmet edebilecek doğal ve fiziki koşullara sahiptir. Rafting Türkiye’de ilk kez 1992 yılında Erzurum-İspir’den başlayarak Artvin’de sona eren 335 km’lik güzergahta, 6 şişme bot ile yapılmıştır. Türkiye’nin coğrafi özellikleri ve sahip olduğu nehirler rafting için çok elverişlidir. Son 15 yılda hem turistik hem sportif rafting Türkiye’de gelişmiş ve turizmde önemli bir paya sahip olmuştur (Keleş, 2015). Turistik bazda rafting Türkiye’de, Antalya, Muğla, Düzce ve Rize’de çok yaygındır. Antalya Köprüçay da rafting turizmi ile uğraşan 40 şirket, Muğla Dalaman bölgesinde 4 şirket, Düzce Dokuzdeğirmen Melen Çayı bölgesinde 4 şirket, Rize Fırtına Vadisi’nde 18 şirket vardır (Tokat & Ekinci, 2017).

3. DÖNÜŞÜMSEL SEYAHAT

Turizm dünyanın en büyük endüstrilerinden biridir. Küresel turizm, yeni ihtiyaç ve tercihleri olan turist türlerinin geliştirilmesi ve yeni turizm ürünleri arayışı ile iç içe olan bir kavramdır. Seyahat ve turizmde, kendini dönüştürmek için bir dizi farklı faaliyete katılmak mümkündür. Kişi, duygusal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılayan ya da hayatında bir değişiklik yaratmaya yardımcı olarak gerçek benliğini bulmasına izin veren gezi veya aktiviteleri seçebilmektedir. Amaç, yolcunun günlük seyahat standartlarına uymayan anlamlı bir deneyime sahip olmasıyla beraber dünya ile yeni etkileşim yollarının geliştirilmesidir (Robertson, 2002).

Her ne kadar ana seyahat motivasyonlarından birinin boş zamanla birlikte rahatlama olduğu söylenmekte olsa da yeni turistler rahatlık ve rasyonellik yerine bireysellik arayışına ek olarak kendini gerçekleştirme arayışı içinde olmaktadır. Bu turistler seyahat etmenin, ufuklarını genişletmenin ve yeni yerler keşfetmenin eğitimsel ve deneyimsel yönleriyle daha fazla ilgilenmektedirler. Yeni turistler için seyahat etmek, keşfetmek, kendini geliştirmek ve genel davranış tutumlarını geliştirmek gibi kavramları da içermektedir. Bu turistler sadece görmekle yetinmeyip bununla birlikte hissetmek, kendilerini, dünyayı daha iyi anlamak, çevredeki gerçeklikle birlikte yaşamın yeni ve daha geniş bir kavrayışını anlamak ve benimsemek istemekte, bununla beraber bilinçli ya da bilinçsiz, fiziksel ya da mental bir dönüşüme maruz kalmaktadırlar (Reisinger, 2015).

Seyahat ve turizm, dönüşüme elverişli koşullar yaratmaktadır. Bununla birlikte, seyahat daha çok kişinin keşfetme, kendini gerçekleştirme, dönüşüm ve deneyimi ile ilişkili olup turizm daha çok gezginlere mal ve hizmet sağlama ile ilişkilendirilmektedir (Ross, 2010). Bu sebepten dönüşümlü turizm deneyimlerinin aksine, dönüşümsel seyahat deneyimleri kişinin kendisiyle birlikte dünyaya bakış açısını değiştirmek için kullanılmıştır (Rojek, 1993). Dönüşüm için fırsatlar yaratabilecek seyahat örnekleri, doğada olmak, kutsal yerleri ziyaret etmek, kişiyi mental ya da fiziksel olarak dönüştüren (detox, fitness plates vb) programlara katılmak veya macera, ritüel, tören gibi kendini keşfetme etkinlikleri olarak gösterilebilir (Ross, 2005).



Yukarıdaki faaliyetler düşünmeyi, paylaşmayı, birliği, bakış açısını değiştirmeyi, öz benlik farkındalığını, öğrenmeyi ve kişisel gelişimi sağlamaktadır. Teorik olarak, dönüşümsel deneyimler, özellikle bilinmeyen ile etkileşime girdiğinde, herhangi bir zamanda oluşmaktadır. Seyahat bilinci kısa sürede ve zevkli bir şekilde dönüştürüp geliştirebilmektedir (Ross, 2010, s. 60). Sadece günlük aktivitelerden kaçarak başka bir dünyaya dalmak insan yaşamını etkileyebilmektedir. İnsan bilinci bu sayede genişlemekte, neyin eksik olduğunu ve kişinin ne aradığını anlaşılabilen ve değişimi mümkün olabilmektedir. Dönüşümsel seyahat yapmak için insanın yaşamında travmatik bir olay olması veya yeni bir ortamda olması gerekmemektedir. Yolculuğun terapötik ve eğitici olması yeterlidir (Kottler, 1998). Öğrenmek ve değiştirmek için ilginç bir şey görmek, şahsen önemli bir yeri ziyaret etmek, anlamlı bir yerde olmak veya başkalarıyla sohbet etmek ya da bir yeri gözlemlemek yeterli olmaktadır (Lean, 2009).

3.1.Dönüşümsel Seyahat Çeşitleri

Dönüşümsel seyahatler birçok seyahat aktivitesinin bir arada olduğu turistik ürünler için seyahat edilmesi anlamı taşımaktadır. Dönüşümsel deneyimleri teşvik eden birçok aktivitenin turistlere sunulduğu seyahatlerdir. Kurallara bağlı olmayan ve kapsayıcı olmayan bazı dönüşümsel seyahatleri aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Ross, 2010, s.55)

- ✓ Dinsel ve kutsal yerleri için seyahatler,
- ✓ Farklı ve ilgi çekici törenlere veya ayinlere katılımlar,
- ✓ Düzenli ve sürekli özel gruplara katılmak,
- ✓ Doğa ile iç içe kalmak ve akıl, kalp ve de vücut ile doğaya bağlanmak,
- ✓ Sürdürülebilir kültürel ve etnik yaşamlar için para harcamak,
- ✓ Küçük grupların ya da kitlelerin bildiği ezoterik bilgileri ve yaygın hikayeleri öğrenmek,
- ✓ Kendini keşfetme ve kendini yansıtırma amaçlı seyahatlere katılmak,
- ✓ Doğa yürüyüşleri, yoga, meditasyon, günlük yazarlık, dışavurumcu sanat ve egzersiz yapma amaçlı seyahatler,
- ✓ Yerli rehberler, şamanlar gibi insanlarla konuşma, sohbet etme amaçlı seyahatler,
- ✓ Fiziksel amaçlı aktivitelere ve maceralara katılma isteği.

Dönüşümsel seyahatlerin turistlerin beklenti ve isteklerine göre değişimler gösterdiği çok açıktır. Seyahatlerin birçok turist seyahatinden farklı olduğu ve turistlerin niyetlerinin tatil kararı vermeden önce açık ve de net bir şekilde belli olduğu bilinmektedir. Bu seyahatlerin kutsal ve mistik yerleri, yeni macera türleri ve bilinmeyen kültürleri, egzotik ortamları ve de bilinen turizm türlerini de kapsayacak şekilde düzenlendiği görülmektedir. Deniz-güneş-kum, tarihi ve kültürel turizm çeşitlerinden çok farklı olmakla birlikte, yürüyüş, sağlık ve macera turizmi gibi özel ilgi turizm çeşitlerini de içinde barındıran turizm aktivitelerinden oluşan bir seyahat türüdür (Akyurt, 2019, s.317).

Dönüşümsel deneyimler genellikle ufku genişleten veya bir zihin setini değiştiren yerlerde ortaya çıkar. Bununla birlikte, özellikle dönüşüme elverişli ve bilincin artmasına önemli ölçüde katkıda bulunan seyahat türleri ve sağladıkları faydalar aşağıda verilmektedir (Reisinger, 2013).

- ✓ -Doğa temelli ve eko-turizm; kendi kendini yansıtırma ve iyileşme için temel oluşturur, sağlıklı yaşam ve rahatlama duygularına yol açabilir ve kişinin çevre bilgisini arttırması mümkündür.
- ✓ -Kültürel seyahat; öğrenmeyi geliştirmekle birlikte ahlaki ve etik gelişmeye yol açmaktadır.
- ✓ -Dini geziler ve hac seyahatleri; tanrı ve benlik bilincinin yanı sıra, mekan ve insanlara anlamlar vermektedir.
- ✓ -Sırt çantasıyla seyahat; benlik ve toplum hakkında yeni bir farkındalık geliştirir, empati kurmayla beraber nasıl hoşgörülü, nasıl şefkatli olunacağını öğretmekte bununla birlikte dünya ile beklentilerin ötesinde başka hayatlar ile başka yaşam şekilleri, kültürler, dinler görme arzusu yaratabilmektedir.
- ✓ -Gönüllü seyahat; fedakarlığı kolaylaştırmakta, görev ile sorumlulukların önemini arttırmakta ve daha fazla bilgi edinme isteğini, başkalarıyla bağlantı kurmayı ve toplum için faydalı bir birey olmayı sağlamaktadır.
- ✓ -Sağlık amacıyla seyahat etmek; iyileşme, dinlenme ve zindeliğe odaklanmakta; insanın “içsel benliği” ile temasa geçmesini, onun dünyayla bir olma hissini geliştirmesini sağlamaktadır.
- ✓ -Yoga; psikolojiyi, bireylerle birlikte toplulukların duygusal ve ruhsal refahını etkilemektedir.
- ✓ -Eğitimsel seyahat ise öğrenme, kültürel ve küresel bilgi edinme, entelektüel büyüme ve kişilik gelişimi ile sonuçlanmaktadır.



Doğal olarak dönüşümsel seyahatler dönüşümsel turizm çeşitlerine göre şekillenmektedir. Bu kapsamda turistlerin türüne yönelik olarak motivasyonları da farklılıklar göstermektedir. Turistlerin motivasyonları Tablo-2’de kitle turistleri, kültür amaçlı turizm faaliyetine katılanlar ve manevi duygular için seyahat edenlere göre gösterilmektedir (Smith, 2003, s. 105):

Tablo 2. Turistlerin Motivasyon Durumları

Kitle Turistleri	Kültür Turistleri	Manevi Turistler
Günlük yaşamdan uzaklaşmak	Kültürel deneyimler elde etmek	Kişisel gelişim ve aydınlanma isteği içinde olmak
Organize gruplar ve rehber eşliğinde aktiviteler yapmak	Bağımsız seyahat ve aktiviteler yapmak	Özerklik, kişisel alan ve özgürlük tercihi içinde bulunmak
Hazcı davranış odaklı olmak	Etik ve hassas davranışlarda bulunmak	Bireysel, inançsal ve manevi davranışlar içinde olmak
Öngörülebilir deneyimler elde etmek	Günlük yaşamdan farklı, sıradışı deneyimler elde etmek	Doğal ve basit deneyimler elde etmek
Otantik yerel deneyimlere ilgi çok az ya da hiç yoktur	Yerel çevredeki otantığı keşfetme isteği	Varoluşsal otantığı arama isteği
Yerel halkla iletişimleri azdır	Yerel halkla etkileşimi aramak	Yerel halk ile beraber törenlere ve geleneksel aktivitelere katılmak

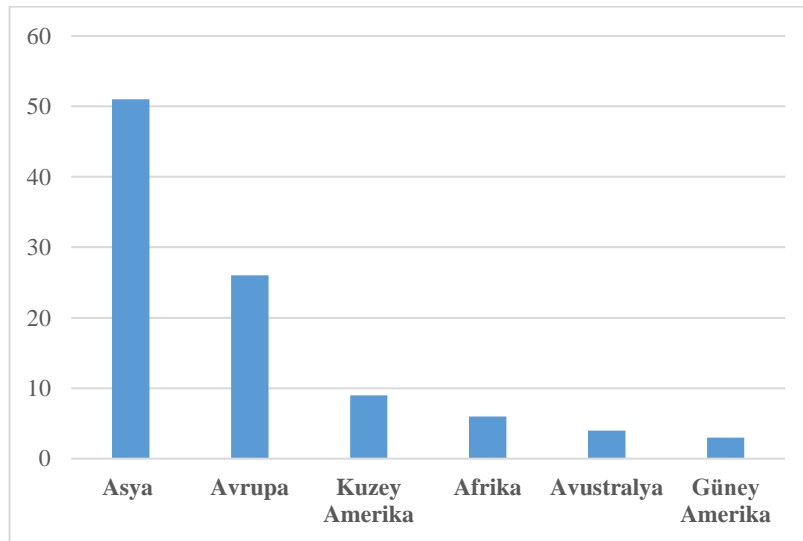
Kaynak: Smith, 2003, s. 105.

Dönüşümsel seyahatlere katılacak olan turistlerin bilinç düzeyi ve motivasyonları etkili birer faktördür. Bu nedenle, turistlerin seyahat motivasyonlarını önceden tahmin ederek turistik destinasyonları şekillendirmek hem maliyet azaltılması hem de turistik talebi arttırmak açısından önem arz etmektedir. Kitlesel olarak turizme katılan insanların motivasyonlarını tahmin etmek zor olsa da genel olarak deneyimlerini arttırmak, yeni yerler görmek ve sosyalleşmek amaçlı olarak bu katılım şeklini tercih etmektedir. Bununla birlikte, dönüşümsel seyahatler için önemli olan kültürel ve manevi motivasyonlar, bireyler için değişiklik gösterse de, temel olarak kişisel dönüşüm amaçlı olarak yapılmaktadır.

3.2. Dünyada Dönüşümsel Seyahat

Dünya genelinde dönüşümsel seyahatlere katılımlar yoğun bir şekilde devam etmektedir. İnsanların turizm amaçlı olarak kişisel dönüşümlerini hedefleyerek seyahat etmeleri yeni bir kavram değildir. Ancak, destinasyonlara dönüşüm amaçlı seyahatlerin ve dönüşümsel seyahat içinde bu turizm çeşidine katılmalarının literatürde kendine yer bulması zaman almıştır.

WTO (Dünya Turizm Örgütü) tarafından dönüşümsel turizm seyahatlerine katılanların kıtalara göre dağılımlarını vermiştir. Bu turizm aktivitelerine katılan turistlerin destinasyonları ve sayıları Şekil-2’de verilmektedir (WTO, 2016: 28).



Şekil 2. Dönüşümsel Seyahat Destinasyonları ve Sayıları

Kaynak: WTO. (2016). Global Report on the Transformative Power of Tourism, s.28.

Yukarıda gösterilen Şekil-1'e göre Asya kıtasına dönüşümsel seyahat amaçlı giden turistlerin 51 destinasyon, Avrupa kıtasına 26 destinasyon, Kuzey Amerika kıtasına 9 destinasyon, Afrika kıtasına 6 destinasyon, Avustralya ve çevre ülkelere 4 destinasyon, Güney Amerika kıtasına ise 3 destinasyon ile ziyaretlerde bulunduğu bildirilmektedir. Bu destinasyonların dönüşümsel turizme katılma amaçları bilinçli olarak yapılan seyahatler olduğu belirtilmektedir. Kuzey Amerika kıtasında, özellikle Amerika Birleşik Devletlerinde üniversite öğrencileri ve kilise liderleri din amaçlı kendini dönüştürme seyahatleri yapmaktadır. Düzenli olarak manevi açıdan gençlerin ve kilise gruplarının dönüşümsel seyahatler yaptıkları görülmektedir (Priest, 2005). Dünyada her yıl en az 50.000 Koreli'nin uluslararası misyon gezilerine çıktığı belirtilmektedir (Moll, 2006). Bununla birlikte, dinsel olarak dönüşüm amaçlı özellikle Güney Koreli birçok insanın her yıl düzenli olarak manevi tatmin ve dönüşüm amacı ile uluslararası seyahatler yaptıkları ifade edilmektedir (Moon, 2008, s. 64).

Dönüşümsel seyahat birliği tarafından dini ve manevi, fiziksel, kendini yenileme ve de genel turizm çeşitleri ile birlikte gidilebilecek bazı dönüşümsel seyahat noktalarına aşağıda belirtilmektedir (Transformational.travel, 2020):

- ✓ Delhi - Hindistan,
- ✓ Bali – Endonezya,
- ✓ Halibut Cove- Alaska – ABD,
- ✓ Mongolia – Moğolistan,
- ✓ Atina – Yunanistan,
- ✓ Kent – İngiltere,
- ✓ Cusco – Peru,
- ✓ Sierra Leone,
- ✓ Nepal.

Terapötik coğrafyalar, ruhsal karşılaşmalar olarak adlandırabileceğimiz dönüştürücü terapinin dünyadaki bazı örneklerini sunmaya başlamıştır. Bunlar terapötik uygulamalarının dini veya manevi bir boyutu içerdiği tatilleri kapsamaktadır. Örneğin, Güney İspanya'daki Alpujarras dağlarındaki yoga inzivalarına katılımı, refah için bütünsel bir yaklaşımın hem bedenini hem de zihnin sağlığına katılmayı amaçladığı bir terapötik karşılaşma biçimi olarak görülmektedir. Dinamikli dönüşümsel seyahat yapıları ile birlikte farklı manevi amaçlı seyahatlerde dönüşümsel seyahat içinde değerlendirilmektedir. Ayrıca, turizmin manevi katılım ve performans üzerindeki vurgusu bazı hac ziyaretlerini dönüşümcü hale getirmekte ve bu turizm çeşitlerinin hepsi terapötik olarak nitelendirilmektedir (Little, 2012).

Smith ve Kelly'nin (2009, s.28-30), 500 dönüşümsel turizm merkezi üzerine yaptığı araştırmasında, dönüşümsel turizmin gerçekleştirileceği konumların belirli ülkeler veya bölgelerden ziyade yalnızca peyzaj türü açısından önemli olduğunu ortaya çıkarılmıştır. İnsanların turizm faaliyetine katılmalarında hem dönüşüm amacı hem de ortamın niteliği etkili olmaktadır. Örneğin, dönüşüm amaçlı inziva yerlerinin çoğu, küçük bir köy, deniz veya göl gibi, bir orman veya ahşap yakınındaki sessiz ve güzel yerlerde olma özelliği taşımaktadır. Sağlık turizmi içinde de bazı destinasyonların peyzaj temelli olduğu düşünüldüğünde, bu tür dönüşümsel turizm alanlarının da benzer nitelik taşıdığı görülmektedir. Bu duruma örnek olarak, Alpine Wellness veya Nordic Wellness destinasyonları, doğanın sadeliğini ve onarıcı gücüne dönüşü hem bütünsel hem de sağlık turizmi açısından turistlere sunan destinasyonlar olarak ön plana çıkmaktadır.

3.3. Türkiye'deki Potansiyel Dönüşümsel Seyahat Destinasyonları

Birçok farklı turizm çeşidine sahip olması bakımından önemli bir turizm destinasyonu olarak kabul edilen Türkiye, son yıllarda turizm yatırımlarına ve turistik ürün çeşitlendirmesine önem vermektedir. Konumu itibari ile turizm çeşitlendirmesine müsait yapısı nedeni ile turistlerin ilgi gösterebileceği turistik kaynaklara sahiptir. Din, kültür, deniz ve diğer turizm çeşitlerine elverişli birçok destinasyonu ile turizm potansiyeli bakımından önemli bir ülke haline gelmiştir. Dönüşümsel turizm açısından turizm kaynaklarının elverişli olması, turistlerin ürün çeşitliliği bakımından etkilinmesi ve tercihleri açısından yararlı olacağı düşünülmektedir.

Bu kapsamda, TÜSİAD tarafından yayınlanan raporda Türkiye turizmi içerisinde dönüşümsel turizm faaliyetlerinin hayata geçirilmesi ve yeni turistik destinasyonların belirlenmesi ile 2033 yılında turizm gelirlerinin 120 milyar ABD dolarına ulaşabileceği öngörülmektedir. Turistik ürün çeşitlendirilmesi yolu

ile kişi başına turist harcamasının 1.150 ABD dolarının üzerine çıkacağı ve yaratılan ek turizm faaliyetlerinin milli gelir artışının ortalamada 1,6 puan yükselteceği tahmin edilmektedir (Tusiad, 2020).

Turistik ürün çeşitlendirilmesi amacı ile dünyada dönüşümsel seyahat destinasyonları ile benzer özellikler gösteren Türkiye turizm destinasyonları aşağıda özetlenmektedir. Bu çalışma ile amaçlanan dönüşümsel seyahat amacı ile seyahat eden turistler için Türkiye içinde de alternatif turizm destinasyonları ortaya koymaktır. Türkiye'deki dönüşümsel turizm aktivitelerinin yapılabileceği ve dönüşümsel seyahate uygun destinasyonlar aşağıda belirtilmektedir.

✓ Afyonkarahisar-Gazlıgöl Termal Turizm Merkezi:

Afyonkarahisar-Eskişehir karayolu üzerinde, İhsaniye ilçesi sınırlarında bulunan Gazlıgöl kaplıcası, Frigler döneminden bu zamana dek bilinen önemli bir şifa merkezi konumundadır. Afyonkarahisar ovasının kuzeybatısını sınırlayarak kuzeye doğru uzanan, faylanmalar sonucunda çökmüş bir havza içinde bulunan Gazlıgöl kaplıcasında suyun sıcaklığı ve debileri zaman içerisinde sabit kalmayıp; 40-65C arasında değişim gözlendiği bilinmektedir. Gazlıgöl kaplıcası, şehirdeki önemli termal merkezlerden biri olarak görülmekle birlikte, çevresinde termal turizme yönelik olarak konaklama tesisleri bulunmaktadır (Barış, 2012). Afyon-Gazlıgöl, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununa göre "Turizm Merkezi" olarak ilan edilmiştir (Akdoğan, 2008).

Dünyada sağlık amaçlı olarak dönüşümsel seyahat eden turistlerin termal turizm amacı ile birçok farklı destinasyona gittikleri bilinmektedir. Bu kapsamda, dönüşümsel seyahat amacı ile Afyonkarahisar ili ulaşım ve konaklama tesislerinin yeterliliği açısından dönüşümsel turizme uygun bir destinasyondur. Buradaki turizm merkezlerine ve konaklama tesislerine yeni düzenlemeler ile dönüşüm motivasyonuna uygun olarak farklı ruhsal ve de fiziksel dönüşüm araçlarının eklenmesi uygun olacaktır. Bu sayede, hem fiziksel hemde ruhsal dönüşüm amaçlı olarak ziyaret edilebilecek dönüşümsel turizm destinasyonu olması mümkündür.

✓ İzmir-Efes Antik Kenti ve Meryem Ana Kilisesi

Meryem Ana Kilisesi, Hristiyan dinine mensup insanlar için Türkiye'deki önemli turizm destinasyonlarından biridir. Bununla birlikte, aynı konumda ve 9 km'lik yakın bir mevkii de olan Efes Antik Kenti kültür ve tarih meraklısı turistler için önemli bir turizm destinasyondur. Hem din turizmi hemde kültür ve tarih turizmi açısından Türkiye'deki turistik talebi yoğun olan bir bölgedir. Anadolu'da ilk Hristiyan topluluğunun olduğu destinasyon olması il Meryem Ana Kilisesi ve Yedi Uyurlar Mağarası din turizmi açısından sürekli ziyaretlerin gerçekleştirilmesine olanak tanımaktadır. 1964 yılında Papa Jean Paul'un burayı hac yeri ilan etmesiyle Meryem Ana Kilisesinin önemi ve ziyaretçi sayısı artmıştır (Emekli, 2003). Bu bağlamda "Panaya Kapulu" olarak da bilinen Meryem Ana Kilisesi, dünyadan soyutlanarak manevi tatmin arayan ve hac görevini gerçekleştirmek isteyen Hristiyan turistlerin sıkça ziyaret ettiği bir destinasyondur (Küçük, 2018).

Dönüşümsel seyahat içinde en yoğun olarak tercih edilen turizm çeşidi din ve sağlık turizmidir. Din turizmi, kültür ve tarih turizmi açısından Türkiye'deki önemli turizm bölgelerinden biri olan Efes Antik Kenti ve Meryem Ana Kilisesi, dönüşümsel turizmin gerçekleştirilmesi açısından oldukça uygun bir destinasyondur. Bununla birlikte, konumu itibari ile İzmir iline ve deniz turizmine uygun bölgelere yakın olması, ulaşımının rahat olması ve dünya genelinde tanınırlılığı nedeni ile dönüşümsel seyahatler için ideal bir turizm merkezi olması mümkündür.

✓ Trabzon-Uzungöl Turizm Merkezi

Uzungöl Turizm Merkezi Trabzon iline yaklaşık 100 km uzaklıkta, Trabzon ilinin Çaykara ilçesine bağlı 1090m rakımda doğal güzellikleriyle yayla turizmi potansiyeli oldukça yüksek bir turizm destinasyonudur. Son yıllarda özellikle Arap ülkelerinden gelen taleplerin artması ile bölge turizm yatırımlarına ağırlık vermiştir. Turizm merkezi olarak ilan edilmiş olan Uzungölde, tesis sayısı oldukça fazladır. Bu duruma rağmen, suyu, havası ve yayla özelliği nedeni ile yaz-kış talep gören bir turizm alanıdır. Bitki örtüsü, yaylara yakınlığı ve ulaşım imkanlarının geliştirilmiş olması bölgenin önemli avantajlarıdır (Zaman, 2010). Uzungöl Tabiat Parkı'nı 2010 - 2017 yılları arasında 3.442.125 kişi ziyaret etmiştir (Kaya vd., 2018). Bu da bölgenin tanınırlığı açısından önemli bir destinasyon olduğunu göstermektedir.

Dönüşümsel turizm çerçevesinde dünyadaki benzer destinasyonlar incelendiğinde, doğa ile başbaşa kalarak manevi tatmin arayan, ruhsal dengesini korumayı amaçlayan dönüşümsel aktiviteler için uygun bir

bölgedir. Özellikle bölgenin tanınırlığının olması ve ulaşım imkanları ile konaklama tesislerinin sayısı bölgeyi dönüşüm amaçlı seyahat eden turistler açısından uygun bir destinasyon olarak görülmesini sağlayabilecektir. Doğal zenginliklerin yanısıra bölgede bisiklet sürme, kamp ve yamaç paraşütü yapma, doğa yürüyüşü ve meditasyon yapma imkanları bulunduğundan dönüşümsel seyahate uygunluk göstermektedir.

✓ Hatay- Saint Pierre Kilisesi

Hatay ilinin Antakya il merkezine iki kilometre mesafede olan ve Anadolu'daki ilk kilise olması ile bilinen turizm destinasyonudur. Hristiyan dinine mensup insanlar açısından önemli olmakla birlikte, hac yeri olarak 1983 yılında ilan edilmiştir. Tarihi ve kültürel yapısı itibari nedeni ile din turizmi dışında tarihsel ve kültürel bir alan olması, din dışı amaçlar için turistler için uğrak nokta olma özelliğini sağlamaktadır. Hazreti İsa'nın on iki havarisinden biri olan Aziz Petrus'un ilk kez vaaz verdiği yer olarak kabul edilmektedir. Bunun yanısıra, Saint Pierre kilisesinde ilk kez cemaate 'Hristiyan' adı verildiği de tarih notlarında bulunmaktadır. Her yıl 29 haziran tarihinde katolik papazlar tarafından hac amaçlı ayin düzenlenmektedir (). Hem Hristiyan insanlar hem de diğer turistler açısından dini, kültürel ve tarihsel bakımdan önemli bir turizm destinasyonu olarak kabul edilmektedir.

Dönüşümsel turizm içinde yer alan hac ziyaretleri ve STM seyahatleri bakımından Türkiye'deki önemli destinasyonların başında gelmektedir. Hristiyan turistler için hac ziyaretleri, diğer turistler için ise kültür, tarih, deniz, egzotik ortamlar ve gastronomi turizmi gibi çok yönlü turizm imkanlarını sunan bir bölge imajına sahiptir. Ulaşım imkanlarının kolaylığı, farklı kültürlerin bir arada yaşadığı tarih ve kültürel açıdan zengin bir destinasyon olan Hatay, dünyada mozaik koleksiyonu bakımından birinci sırada olan Antakya Mozaik Müzesi ile de önemli bir turizm kentidir. Bu özellikleri ile dünyadaki dönüşümsel seyahat noktalarına benzer olarak uygun bir dönüşümsel seyahat noktası olarak belirtilmesi mümkündür. Birçok turizm çeşidinin aynı anda tecrübe edilmesi, din turizmi ile de manevi bir dönüşüm sağlanması ve egzotik kültürlerin sunulması ile dönüşümsel turizm unsurlarına uygun bir yapıdadır.

Türkiye içinde yukarıda belirtilen dört ana turizm destinasyonu, dünyadaki ziyaret edilen dönüşümsel turizm destinasyonlarının özelliklerine uygun olarak tespit edilmiştir. Bu destinasyonların tespitinde, dünya genelinde bilinirlikleri, ulaşım koşullarının uygunluğu ve turizm merkezi olarak ilan edilmiş olmaları önemli kriterlerdir. Birçok turizm çeşidini bir arada sunan bu destinasyonlar, insanların dönüşüm amacı ile turizme katılmalarını sağlayacak dönüşümsel turizm çeşitlerini içinde barındırmaktadır.

3.4. Konu ile İlgili Çalışmalar

Dönüşümsel turizm ve dönüşümsel seyahat kavramları yabancı literatürde her ne kadar uzun süreden beri çalışmalara konu olsa da özellikle son on yıl içerisinde yeni bir turizm çeşidi olarak görülmektedir. Türk akademik literatürü incelendiğinde, dönüşümsel turizm ve dönüşümsel seyahat ile yeterli kaynağın olmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle, çalışma Türk turizm literatürüne öncülük etmesi ve yeni bir turizm çeşidinin turizm sektöründe yer almasını hedeflemektedir. Dönüşümsel turizm ve dönüşümsel seyahat kavramları, rekabetin yoğun olduğu turizm sektörü için ve yabancı literatürde yeni bir turizm çeşidi olarak ele alınmaktadır. Aşağıdaki Tablo-3'te Dönüşümsel turizm ve dönüşümsel seyahat ile ilgili yerli ve yabancı literatürde yapılmış olan çalışmalar verilmektedir.

Tablo 3. Dönüşümsel Turizm ve Dönüşümsel Seyahat Yayınları

Yazar	Yayın Yılı	Yayın Adı
Chandler, C. K., Holden, J. M., ve Kolander, C.A.	1992	Counseling for spiritual wellness: Theory and practice
Mezirow, J.	1995	Transformation theory of adult learning
Kottler, J. A.	1998	Transformative travel
Ghisi, L.M.	2006	Transmodernity and transmodern tourism
Lean, G. L.	2009	Transformative travel: Inspiring sustainability
Ateljevic, I.	2009	Transmodernity – remaking our (tourism) world?
Ross, S.	2010	Transformative Travel: An enjoyable way to foster radical change
Morgan, A.	2010	Journeys into transformation: travel to an 'other' place as a vehicle for transformative learning
Gallagher, P.	2012	What is transformational tourism?
Little, J.	2012	Transformational tourism, nature and wellbeing: New Perspectives on Fitness and the Body

Reisinger, Y.	2013	Transformation and transformational learning theory
Reisinger, Y.	2015	Transformational tourism: Host perspectives
Tomljenović, R. ve Ateljevic, I.	2015	Transtourism-Theoretical and metodological foundations
Tomljenovic, R.	2015	Transformative tourism: working definition and typology of transformative travel
Robledo, M.A., ve Batle, J.	2017	Transformational tourism as a hero's journey
Özçelik, Ö. M.	2018	Transformational Tourism Host Perspectives (Book Review)
Akyurt, H.	2019	Dönüşümsel Turizm

Yukarıdaki tablo-3'te belirtilen yayınlar incelendiğinde, literatürde yoğun olarak yabancı yayınların olduğu görülmektedir. Bu kapsamda, çalışmanın özgünlüğü görülmekte ve Türk turizm literatürüne katkısının olması beklenmektedir. Çalışmanın daha önce yapılan çalışmalar incelendiğinde, benzer bir konuda çalışılmadığı ve özgün nitelikte bir eser olacağı yapılan literatür taraması sonucunda ortaya çıkarılmıştır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Turizm sektörü, ülkeler açısından hem ekonomik hemde sosyal olarak önemli sektörlerin başında gelmektedir. Dünya genelinde yapılan turizm yatırımları, turizmden daha fazla ekonomik pay almak isteyen ülkeler açısından her geçen yıl artmaktadır. Bu kapsamda ele alındığında, turistik ürünlerin çeşitlendirilmesi önem arz etmektedir. Bir ülkenin ne kadar fazla turistik ürünü olursa diğer ülkelerle rekabet etme ve turizm gelirlerini artırma ihtimali yükselmektedir. Dönüşümsel turizm, son yıllarda özellikle yabancı literatürde kendine yer bulan bir kavram olmakla birlikte, bilinçli dönüşümsel seyahat gerçekleştiren turist yapısı ile farklı bir turizm çeşididir. Dönüşümsel turizm çeşitlerini tercih eden turistlerin seyahat amaçları planlı ve bilinçli bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle, dönüşümsel seyahat ve dönüşümsel turizm unsurları ülkelerin turistik talebini arttıracak önemli bir turizm çeşidi olarak ele alınmaktadır.

Çalışmada, dönüşümsel turizm kavramının literatür bilgileri verilmiştir. Bu durumun önemi, Türk literatüründe dönüşümsel turizm konusunda çalışma sayısının çok az olması ve konunun tam olarak algılanmasının sağlanmasıdır. Ayrıca, dünyada dönüşümsel seyahat noktaları ve dönüşümsel seyahatlerin hangi nedenlerle yapıldığına yönelik olarak literatür bilgisi sunulmaktadır. Çalışmanın temel hedefi, dünya genelinde dönüşümsel turizm çeşitleri nedeni ile seyahat eden turistlerin, Türkiye'deki dönüşümsel turizm destinasyonlarının tespit edilmesi ile Türkiye turist potansiyeline katkıda bulunmaktır. Bu sayede, turistlerin dönüşüm amaçlı destinasyonlara ilgisinin artırılması ve turizm gelirinden elde edilen payın yükselmesi mümkün olacaktır. Türkiye'de turistik talep, ulaşım ve altyapı bakımından uygun destinasyonlar; Afyonkarahisar-Gazlıgöl Termal Turizm Merkezi, Hatay- Saint Pierre Kilisesi, Trabzon-Uzungöl Turizm Merkezi, İzmir-Efes Antik Kenti ve Meryem Ana Kilisesi olarak önerilmektedir. Bu durumun temel nedeni, her dört turizm alanında turizm merkezi olarak ilan edilmiş olması, ulaşım ve altyapı imkanlarının gelişmiş olması ve dünya genelinde bilinirliğinin yüksek olmasıdır. Elbetteki, Türkiye dönüşümsel turizm ve seyahatler açısından çok daha fazla turizm kaynağına sahiptir. Ancak, öncelikli olarak turizm piyasasında yer edinebilmek amacı ile örnek dönüşümsel seyahat destinasyonların belirtilmesi gerekmektedir. Bu destinasyonların tanıtılması ve dünya turizm piyasasına kazandırılmasının ardından yeni dönüşümsel seyahat destinasyonları ile ilgili çalışmalar yapılması mümkündür.

Dönüşümsel turizm, farklı ve gelir seviyesi yüksek turist gruplarını çekmeyi sağlayan yeni bir turizm çeşidi olarak görülmektedir. Çalışmada, dönüşümsel seyahat nedenleri belirtilerek, Türkiye'de turistik potansiyeli yüksek destinasyonlar ön plana çıkarılmaktadır. Böylelikle, Türkiye turizm destinasyonları tespit edilerek, neden dönüşümsel seyahat amaçlı olarak belirlendiği ortaya konulmaktadır. Bu kapsamda, Türkiye'deki dönüşümsel seyahat noktalarının tespitinin ve dönüşümsel turizm çeşitlerinin ortaya konulmasının önemi çalışmada belirtilmektedir. Çalışma sonucunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- ✓ Dönüşümsel turizm ve dönüşümsel seyahat kavramları hakkında akademik çalışmaların artırılması,
- ✓ Türkiye'deki mevcut dönüşümsel turizm turizm kaynaklarının belirlenmesi,
- ✓ Dönüşümsel seyahat için uygun özelliklerin ortaya çıkarılarak, destinasyonların bu turistik ürün için tanıtılması,
- ✓ Turizmde çalışan kamu ve özel sektör paydaşlarına dönüşümsel turizm ve dönüşümsel seyahat hakkında bilgiler verilmesini sağlayacak toplantıların düzenlenmesi,

- ✓ Dünya'daki dönüşümsel turizm talebi alan destinasyonların incelenmesi ve Türkiye için uygun dönüşümsel seyahat noktalarının belirlenmesi,
- ✓ Dönüşüm amaçlı turistler için konaklama tesislerinde fiziksel ve manevi olarak kendini yenileyebileceği ürünler sunulması,
- ✓ Özellikle Hristiyan turistler için Hac ve dini amaçlı destinasyonların özelliklerin ön plana çıkarılması,
- ✓ Dönüşümsel turizm unsurlarına uygun ülke içindeki tüm destinasyonların araştırılması ve turizme kazandırılması gerekmektedir.

Çalışmada, dönüşümsel turizm ve dönüşümsel seyahat kavramları ele alınmış olup, ağırlıklı olarak Türkiye'deki dönüşümsel seyahat noktalarının nereler olduğu konusunda önerilerde bulunulmuştur. Çalışma, konu bakımından özgün bir niteliğe sahip olup, temel amacı Türkiye turizmindeki çeşitliliği arttırmak ve yeni turistik ürünler ile talebi arttırmaktır. İnsanların sürekli olarak kendini tamamlama ve yenileme ihtiyacı göz önüne alındığında, dönüşüm amaçlı bilinçli turistlerin sürdürülebilir turizm açısından önemi büyüktür. Türkiye'nin diğer rakip ülkelerle yarışabilmesi ve sürdürülebilir bir turistik talep ortaya çıkarması ancak turistik ürünleri çeşitlendirmesi ile mümkün olacaktır. Bu amaçla çalışmada, dönüşümsel turizmin önemine değinilerek, Türkiye'de dönüşümsel seyahat noktası potansiyeli olan destinasyonlara yer verilmiştir. Dünya'daki benzer dönüşümsel seyahat noktalarının özelliklerine benzer nitelikte turizm destinasyonlarının Türkiye'de varlığının tespiti, gelecekte turistik talebi artırma ve turizmden daha çok gelir elde etme açısından önem arz etmektedir.

KAYNAKLAR

- Aklanoğlu, F. (2008). Termal Turizm ve Afyon-Gazlıgöl Örneği. *Social Sciences*, 3(1), 88.
- Akyurt, H. (2019). Dönüşümsel Turizm. (Ed: Ömer Özbek), *Sosyal Bilimlerde Güncel Araştırmalar*. Ankara: Iksad Publications.
- Barış, T. (2012). Afyonkarahisar ilinde termal turizmin gelişimi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2012(26), 139–152.
- Blackwell, R. (2007). Motivations for religious tourism, pilgrimage, festivals and events. In: Raj, R. and Morpeth, N. (eds) *Religious Tourism and Pilgrimage Festivals Management: an International Perspective*. CAB International, Wallingford, UK, pp. 35–47.
- Cameron, C. M. and Gatewood, J.B. (2003). Seeking numinous experiences in the unremembered past. *Ethnology; An International Cultural and social Anthropology* 42(1): 55-71.
- Carpenter, C. (1994). The experience of spinal cord injury: The individual's perspective – implications for rehabilitation practice. *Physical Therapy* 74, 614–629.
- Glouberman, D. (2007). *The Joy of Burnout: How the End of the World Can Be a New Beginning*. London: Hodder and Stoughton.
- Holland-Wade, G. (1998). A concept analysis of personal transformation. *Journal of Advanced Nursing* 28(4), 713–719.
- Howell, B. and Dorr, R. (2007). Evangelical pilgrimage: the language of short-term missions. *Journal of Communication and Religion* 30, 236–265.
- Kelly, C. and Smith, M.K. (2009). Holistic tourism: integrating body, mind and spirit. In: Bushell, R. and Sheldon, P. (eds) *Wellness and Tourism: Mind, Body, Spirit, Place*. Cognizant, New York, pp. 69–83.
- Kottler, J. A. (1998). Transformative travel. *The Futurist* 32(3), 24.
- Lean, G. (2009). Transformative travel: Inspiring sustainability. In: Bushell, R. and Sheldon, P. (eds) *Wellness and Tourism: Mind, Body, Spirit, Place*. Cognizant, New York.
- Little, J. (2012). Transformational Tourism, Nature and Wellbeing: New Perspectives on Fitness and the Body: Transformational tourism, nature and wellbeing. *Sociologia Ruralis* 52(3), 257-271. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9523.2012.00566.x>
- Loder, J. (1981). *The Transforming Moment: Understanding Convictional Experiences*. San Francisco, California: Harper and Row.
- Mezirow, J. (1991). *Transformative Dimensions of Adult Learning*. San Francisco, California: Jossey-Bass.



- Moll, R. (2006). *Missions incredible*. <http://www.christianitytoday.com/ct/2006/march/16.28.html> (Erişim tarihi: 27.12.2019).
- Moon, S. (2008). The protestant missionary movement in Korea: current growth and development. *International Bulletin of Missionary Research* 32(2), 59–64.
- Olsen, D. H. ve Timoty, D. J. (2006). *Tourism religion and spiritual journeys*. New York: Routledge.
- Priest, R. (2005). *Are short-term missions good stewardship?* <http://www.christianitytoday.com/ct/2005/julyweb-only/22.0.html/>(Erişim Tarihi: 01.01.2020).
- Reisinger, Y. (2013). *Transformational Tourism: Tourist Perspectives*. Boston: CABI.
- Reisinger, Y. (2015). *Transformational Tourism: Host Perspectives*. Boston: CABI.
- Robertson, D. (2002). Modern day explorers – the way to a wider world. *World Leisure* 44(30), 35–42.
- Rojek, C. (1993). *Ways of Escape: Modern Transformations in Leisure and Travel*. London: MacMillan.
- Root, A. (2008). The youth ministry mission trip as global tourism: are we OK with this? *Dialogue* 47(4), 314–319.
- Ross, S. (2005). Transforming TR through travel. *Poster session presented at the Therapeutic Recreation Educator Conference*, Itasca, Illinois.
- Ross, S. (2010). Transformative travel: An enjoyable way to foster radical change. *ReVision* 32(1), 54–61.
- Transformational.travel. (2020). *Book a Trip*. <https://www.transformational.travel/>. (Erişim Tarihi: 05.01.2020).
- TUSİAD (Türkiye Turizm Yöneticileri Derneği). *Turizmde Dönüşüm Senaryoları*. <http://ttyd.org.tr/Akademi/ckfinder/userfiles/files/Turizmde%20D%C3%B6n%C3%BC%5%9F%C3%BCm%20Senaryolar%C4%B1%20Raporu.pdf>. (Erişim tarihi: 05.01.2020).
- Türkiye Kültür Portalı. (2020). *Saint Pierre Kilisesi-Hatay*. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/hatay/gezilecekyer/saint-pierre-kilisesi>. (Erişim tarihi: 05.01.2020).
- Watson, J. (1989). Transformative thinking and a caring curriculum. In: Bevis, E. and Watson, J. (eds) *Towards a Caring Curriculum: A New Pedagogy for Nursing*. National League for Nursing, New York, pp. 51–60.
- Williams, E. (1991). *The Scribner-Bantam English Dictionary*, New York: Bantam.